

HET WIT PAARD, CAFÉ CHANTANT IN DE KAMMERSTRAAT

Franklin Tombeur

Een woordje uitleg en een mea culpa van de redactie. In het vorige GT nummer (2020 nr. 6) verschenen twee artikeltjes over café 't Wit Paard in de Kammerstraat. Een was van Rudy Suwijns over (vooral) de programmatie en de sfeer als café chantant, eerst op de Vrijdagmarkt, later in de Kammerstraat. In het andere beschreef Franklin Tombeur zijn jeugdherinneringen over het latere functioneren van het café als onderkomen voor een judo- en een biljartclub, met daarbij nog de kelder als bewaarplaats voor marktmateriaal. Maar... dat tweede was eigenlijk het vervolg op een jammerlijk uit de boot gevallen eerste deeltje waarin buurjongen Franklin de gang van zaken en de sfeer in het café-chantant oprise. De teksten van Suwijns en Tombeur vullen elkaar aan.

Haast onbegrijpelijk hoe dat kon gebeuren. Onze schuld, onze allergrootste schuld. We proberen het goed te maken door de weg geflopte tekst hieronder alsnog te publiceren. Hopelijk zal deze geaccidenteerde weergave geen geweld doen aan de feiten en ook het leesplezier niet al te zeer bederven, misschien zelfs versterken.

Eind van de jaren vijftig – 1958 de wereldexpo – woonde ik met mijn ouders in de Kammerstraat. Rechtover ons was er een café in een huis met een trapgevel (zie foto's in GT 2020 nr. 6, p. 387). Er naast een prachtig flink herenhuis. Dat was de woning van een dokter die er twee dienstmeiden en een knecht/chauffeur/tuinier op nahield. Dat café heette Het Wit Paard en was een echt café-chantant. Misschien wel het laatste van een generatie want wat daarna café-chantant werd genoemd, ik denk maar aan de Martiko in 't Steendam twintig jaar later: dat was iets voor hippies.

De gehele week was er in dat café niks te doen en er kwam nauwelijks een klant. De bazin liet geen licht branden en als er toch iemand zich binnen waagde, keek ze die buiten. Maar de zaterdagavond, dan was het vollen bak. Elke week was er dan wat te doen, een revue, een crochet-wedstrijd, dans en plezier. Het was vooral een ouder publiek, werkmensen zeg maar, maar toch

netjes. Gentenaars tot op het bot. De gelagzaal was rechthoekig met de smalste zijde naar de straatkant. Op het einde van de zaal had je de toog en een podium(ke) van vier op vier of zoïets. Daarop was er plaats voor een drummer (batterist) en een accordeonist. Voor het podium stond tegen de muur ook nog een zwarte buffetpiano op een klein verhoog. Die piano werd – niet elke zaterdag – bespeeld door een vrouw, bekend als d’Hollandse. De avond werd aangekondigd met een zwart bord waarop met wit krijt het programma stond geschreven. Dat bord stond dan als blikvanger buiten op straat.

Wie kwam daar allemaal optreden? Vaak waren dat mensen uit het koor van de ‘Gentschen opera’, de ‘Franschen theoater’ voor de Gentenaars. De koorleden van de opera hadden als korist(e) geen voltijdse betrekking en probeerden buiten een tweede job ook nog hier en daar iets bij te verdienen op een andere wijze. Dat waren meestal duo’s bestaande uit een vrouw en een man. Twee namen herinner ik mij nog, het Duo Novelty en, ik dacht ook, het Duo Gauthy. Maar er waren soms ook solisten. Af en toe mochten ook klanten al eens het podium op. Ik herinner mij een oud baasje die liedjes bracht over het Patershol – het echte dan – waar hij woonde!

Nadat de café chantant activiteit uit de Kammerstraat verdween, of misschien al vroeger, veranderde het opschrift in ‘Taverne royale’ (foto Zwarte Doos, Verzameling Stedelijke Commissie van Monumenten en Stedenschoon). De biljartclub en de ‘Salles pour sporters’ bleven wel fier hun aanwezigheid op het venster affirmeren. Wat MOPS zou moeten betekenen, is ons niet duidelijk.

Je moet je dat inbeelden. De zaal vol volk aan tafeltjes en op stoelen en op banken aan de kant tegen de muur: warm, sigarettenrook, de kledij van die tijd, Gentse klanken, ... Die duo's vulden het avondprogramma en brachten dan stukjes meestal uit een operette, een repertoire dat hen op het lijf was geschreven. Die Fledermaus, de Bedelstudent, de Vogelhandelaar, Die Csardasfürstin, de Lustige Weduwe ('t weeuwke' voor de kenners). Soms ook eens een aria uit Madame Butterfly. Dat een hoge noot al eens in het geroezemoes verloren ging of niet werd gehaald, was geen probleem. Ook niet onbelangrijk, er werd gezongen voor een micro: een model op een statief met een draad. En op applaus konden de zangers zeker rekenen!

Boven de artiesten waren er aan het plafond enkele 'spots' gemonteerd – helder wit licht maar afgedekt met groen of rood cellofaan – waarmee men van achter de toog de nodige effecten op het podium kon brengen. Het wisselen van de effecten gebeurde niet met een schuifknop maar met interrupteurs die je tot achteraan het café hoorde. Voor speciale uitvoeringen beschikte men over 'black-light'. Dat waren op de podiumvloer vastgemaakte TL-lampen. Die brachten pas het juiste effect als alle andere lampen gedoofd waren. Elk wit kledingstuk in de zaal werd dan groen-fluorescerend. Muisstil was het dan in de zaal.

De zangers/acteurs droegen ook de aangepaste kledij, pruiken en rekwisieten. Vermoedelijk meegebracht uit de kleedkamers van de opera. De twee muzikanten droegen gewone doordeweekse kleren. Zij speelden niet mee als er operette/opera werd gebracht. Daarvan had de pianiste het alleenrecht. Zij speelde de begeleiding zomaar van het blad af, wat toch een prestatie is.

Er was ook steeds een pauze en dan werd er een tombola gehouden. De prijzen werden aangekocht in een winkel die nog bestaat (Bazar Saint-Amand) op de Antwerpsesteenweg. Posturen, serviezen, pronkstukken, asbakken, dat soort goedkope plaasteren en glazen kitsch. Vooral Japanse posturen waren zeer gegeerd. Het aankopen en kiezen van de prijzen was een voorrecht van de cafébazin en soms mocht ik al eens mee naar 'haar' magazijn in Sint-Amandsberg. Met een taxi!

In de loop van de avond was er steeds het bezoek van een vrouw met een mand met zwart-gebakken erwten, krokamandels en andere niet kapot te bijten gerief. De erwten werden uit een mand in een papieren tipzakje geschept en bestrooid met zout. Enkel het zout smaakte je. Ook heel bijzonder was dat er in de loop van de avond ook een man kwam binnengelopen, bezweet tot en met, en met een collectebus in zijn hand. Ik schat hem een jaar of vijftig. Hij droeg een soort short, een marcelleke en basketpantoffels. Ook in putje win-

ter was hij zo uitgerust. Mogelijks was dat een collectebus van het Rode Kruis, maar dat weet ik niet zeker meer. De bus was verzegeld met een hangslot. Die man kwam binnen gelopen en bleef ‘surplacen’, terwijl hij met zijn bus tussen de tafels en stoelen manoeuvreerde. Men zei dat hij niet mocht stilstaan, want dat hij anders het opgehaalde geld moest schenken aan de tafel waar hij stond. Of het waar is weet ik niet, maar in elk geval hij bleef maar dansen.

In die tijd – en volgens mij is het misschien nog in voege – was er voor het rondgaan met een collectebus een toelating nodig vanwege het stadsbestuur – lees de politie. Daar bestond een stedelijk politiereglement voor. De bussen moesten op het hoofdbureel van politie – toen nog op de Botermarkt – binnengebracht worden, waar ze verzegeld werden. Ik vermoed dat nadien de inhoud ook daar werd geregistreerd. Dat alles natuurlijk om te voorkomen dat je onder een vals voorwendsel voor jezelf zou gaan collecteren.

Soms was er een ‘thema-avond’, een woord dat men toen niet kende. Ik herinner mij goed de ‘Tyroleravonden’. De baas van het café en de beide muzikanten droegen een typische leder-Hose, witte kousen, wit hemd en een kartonnen hoedje, genre Robin Hood. Voor de accordeonist een hoogdag, want die tiroler muziek op een accordeon dat slaat aan natuurlijk. Van het publiek kon je moeilijk verwachten dat het in tiroler dracht kwam, maar daar had de uitbater iets op gevonden. Iedereen kreeg gratis een kartonnen hoedje met een elastiekje en een kartonnen pluimpje. Vermoedelijk gesponsord, een woord dat toen ook nog niet bestond. Er waren ook mini-bierpulletjes te krijgen of te kopen, van steen, ik schat een 5 cm hoog. Je kon ze op je kleren bevestigen. En verder kon je ook een houten wit paardje kopen. Die paardjes waren ietsje groter, en werden door mij met een figuurzaag dagen lang in triplex uitgezaagd. Daarna werden ze wit geschilderd, de hoeven en de oogjes zwart. Misschien heb ik er wel meer dan honderd uitgezaagd want het bleef niet bij die ene avond. En zo’n paardje dat paste toch bij het café...

Soms kwam de cafébaas Gust ook op het podium om een melodietje te blazen, want hij bespeelde de klarinet. Ze hadden daar ook twee katten en als Gustje speelde of oefende, moesten die weggestoken worden want ze sprongen, als gek geworden, de gordijnen in. De baas had ook de gewoonte om wat lollen te komen vertellen aan de microfoon. Die lollekes waren al honderd keer gebracht, maar hij kreeg er toch steeds applaus voor. Dankbaar publiek. Wat een tijden!

Dat was nog een echt café-chantant. Nu gaat men op café om zijn facebook te lezen.